TÓNLEIKASØGULIGIR SPURDÓMAR Í FØROYSKUM SKÚLAHØPI

Knút Háberg Eysturstein
Ph.d lesandi í tónleiki

Fróðskaparsetur Føroya

FRÓÐSKAPARSETUR FØROYA

Vísinda vøka

EIN SPURNINGUR

Hvat eyðkennir eina blómandi tónleikamentan?

- Professionell (yrkistónleikarar) og amatørar (áhugafólk)

- Leikluturin hjá tónleikaútbúgving

- Týdningurin av siðbundnum tónleiki

- Týdningurin av søguligari gransking

PH.D. VERKÆTLAN

Hvussu siðvenjufatanir verða tingaðar í námsætlanum í tónleikaútbúgvingarligum høpi

- Hugtakið um tað føroyska í tónleiki, t.e. leikluturin hjá siðvenjufatanum og samleika
- Hvussu tónleikaútbúgving verður útint í føroysku útbúgvingarskipanini (Fólkaskúlin)

PH.D. VERKÆTLAN

Verkætlanin er býtt í tveir partar
- Ein ástøðiligur partur við konseptuella kortinum yvir verkætlanina, inkl. lyklayrkisorð, hugtøk/konsept og ástøði, ið verður lýst gjølla í eini bókmentameting (literature review) og í einum kapitli um háttalag (method)

- Ein dátuinnsavningarpartur við A) vitjanum á viðkomandi skjalasøvnum til tess at fremja søguliga dokument analysu, og B) kvalitativum samrøðum við lærarar v.fl. um evni innan tingingar millum siðbundnan tónleik og samtíðar tilgongdir til tónleikaundirvísing og praksis

SØGULIG SANNINDI

Avbjóðingar og trupulleikar við at eyðmerkja søguna hjá siðbundnum vokaltónleiki í Føroyum

Siðbundin sangur hevur verið ein regluligur partur av føroyska samfelagnum í øldir

Avmarkaðar keldur finnast um evnið siðbundin sangur sæð úr tónleikaligum sjónarhorni

LUTTAKANDI FRAMFØRSLA

“Briefly defined, *participatory performance* is a special type of artistic practice in which there are no artist-audience distinctions, only participants and potential participants performing different roles, and the primary goal is to involve the maximum number of people in some performance role. *Presentational performance*, in contrast, refers to situations where one group of people, the artists, prepare and provide music for another group, the audience, who do not participate in making the music or dancing.”

-Turino, Thomas. 2008. *Music as Social Life: The Politics of Participation*, Chicago: The University of Chicago Press.

FØROYSK TÓNLEIKASØGA

Søguliga gongdin í Føroyum

- Siðbundin vokaltónleikur (frá miðøld til uml. 1900)
- Instrumentalur tónleikur (uml. 1900 til í dag)

Frá uml. 1850 til 1950 gerast ljóðføri meira vanlig í Føroyum

Føroyskur tónleikur áðrenn 1900

Føroyskur dansur

- kvæði
- vísur
- tættir

Dansispøl og sangspøl

Kingosangur

Skjaldur

ELSTU KELDUR UM FØROYSKAN DANS

Thomas Tarnovius (1669) og Lucas Debes (1673) niðurskriva elstu varðveittu og útgivnu lýsingar av fólkum, ið dansa føroyskan dans

Jens Christian Svabo (1746-1824), føroyskur málgranskari, lýsir dansin í síni frásøgn frá 1781-1782

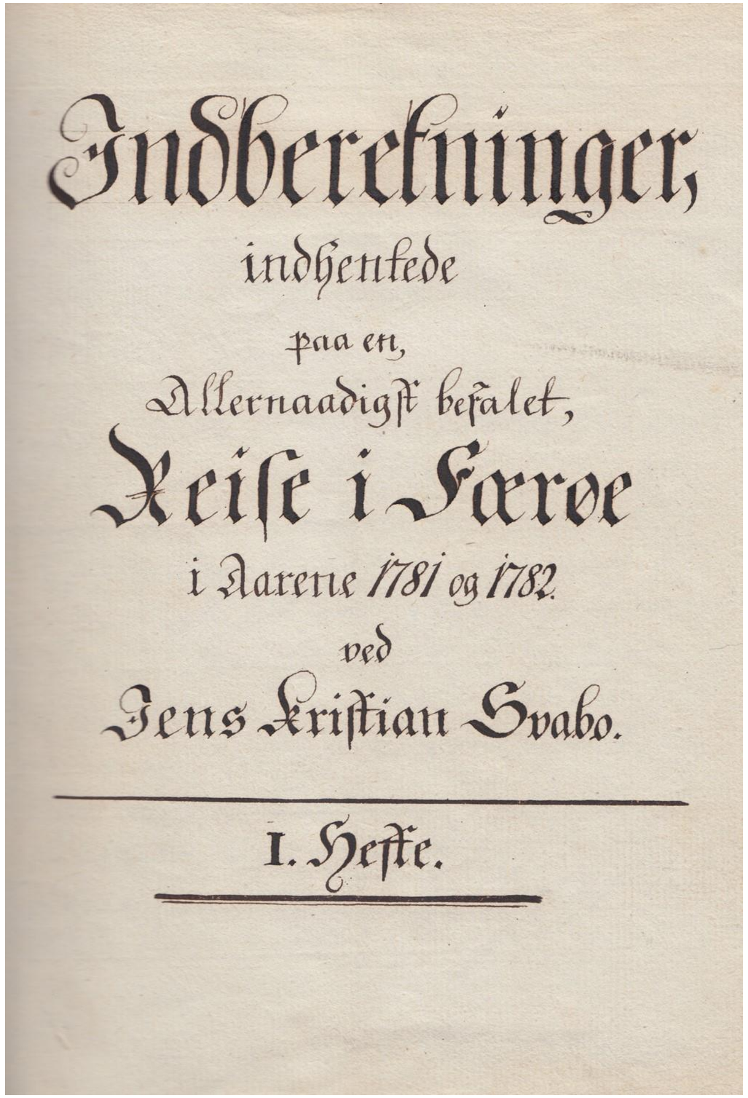
Indberetninger,
indhentede
paa en,
Allernaadigst befalet,
Reise i Færøe
i Aarene 1781 og 1782
ved
Jens Kristian Svabo.

I. Hefte.

Jens Christian Svabo, ferðafrásøgn úr Føroyum 1781-1782

"Dans i en røgstue på Færøerne" eftir Axel Emil Krause (1905)

Knút Háberg Eysturstein, NÁD

FELAGSSANGUR

Felagssangur uttanfyri kirkju og dansistovu gerst siðvenja í 20. øld

Morgunsangur og annar sangur í skúlanum hevur havt týdning fyri felagssangin

Felagssangur er eitt slag av luttakandi framførslu og hevur hetta aspektið í felag við føroyska dansin

FØROYSKUR DANSUR Í 20. ØLD

Eftir Seinna veraldarbardaga verður dansurin varðveittur undir formligum viðurskiftum

Í 1952 verður fyrsta dansifelagið *Dansifelagið í Havn* stovnað

Í 1978 verður fyrsta landsfevnandi felagið *Sláið Ring* stovnað

Í nútíðarsamfelagnum hava vit tey serkønu innan dans og so almenningin

Plátuhúsi (Hansemann Tórgarð, 1984)

MIDNÁTTARSANGUR Á ÓLAVSØKU - VIÐ FØROYSKUM DANSI AFTANÁ

Mynd: travelbloggerindonesia.com

Mynd: local.fo

FØROYSKUR DANSUR Í SKÚLANUM

1920-árini: politikarar og mentafólk skjóta upp at føroyskur dansur og kvæði koma innum skúlagátt

1920-árini til 1990-árini: føroyskur dansur er ein óformligur partur av skúladegnum í summum skúlum

1997: føroyskur dansur formelt inkluderaður í námsætlanini við lóg

Mynd: tvoroyrarskuli.fo (2021)

STØÐAN Í DAG
- SIÐVENJUR OG NÁMSÆTLANIR

Hvørki føroyskur dansur ella felagssangur hoyra burturav til námsætlanina hjá einstakari lærugrein í fólkaskúlanum

Føroyskur dansur/kvæði eru nevnd í námsætlanini fyri lærugreinarnar Tónleikur og Føroyskt

Í Fólkaskúlalógini verður álagt, at "Morgunsangur eigur at vera partur av vanliga skúladegnum" (logir.fo)

1. august 2024 kom undirvísingarevnið *Kvæðamentan, kvøðing og føroyskur dansur* í gildi sum kravt undirvísingarevni í føroyska fólkaskúlanum

HVAT EYÐKENNIR EINA BLÓMANDI TÓNLEIKAMENTAN?

- Siðbundni vokaltónleikurin er ein sera týðandi partur av blómandi føroysku tónleikamentanini
- Føroyski dansurin er eitt slag av luttakandi framførslu – frá byrjan er ongin munur á listafólkum og áhoyrarum, har eru bert luttakarar og møguligir luttakarar
- Ein stakgóð uppseting til tónleikafrálæru, sum eisini hevur møguleika at byggja brýr millum yrkistónleikarar og áhugafólk
- Føroyski dansurin er eisini ein frálík søga – ein grundleggjandi søga í føroysku tónleikamentanini

Janus Kamban: Dansiringurin (1956)